

Llegir Pedrolo, avui

CULTURA-REPORTATGE. Si avui encara es parla de Pedrolo Ã©s malgrat la manca d'interÃ©s comercial de la indÃºstria editorial i l'absÃ©ncia d'un reconeixement universitari i acadÃ©mic. L'autor contemporani catalÃ mÃ©s prolÃ©fic i polifacÃ©tic, nomÃ©s comparable per l'extensiÃ³ de la seva obra i la variaciÃ³ formal i temÃ tica a Ramon Llull, continua sent el gran absent en el nostre aparador cultural.

Ã

El crÃ©tic Sam Abrams reconeix que "la crÃ©tica i l'acadÃ©mia han comÃ©s una gravÃssima injustÃcia amb Pedrolo, perquè l'han relegat a una posiciÃ³ secundÃria" i assenyalava que el volum de la seva obra -- amb mÃ©s de 120 tÃtols i unes 20.000 pÃgines-- mai no pot ser un criteri estÃtic o de judici de valors. Coincideix amb Joan Badia, professor de literatura durant mÃ©s de quaranta anys, a considerar que el que cal fer Ã©s repassar la gegantina producciÃ³ de l'autor per trobar el nucli central d'aquelles obres que sÃ³n de primera magnitud i traÃçar-ne els fils que les enllacen. "Sortosament", diu Abrams, "comptem amb la FundaciÃ³ Pedrolo, un excel·lent instrument que pot dedicar-se a promoure la seva obra, rescatant-la de l'oblit immerescut i separant les obres menors de les obres mestres".

Al capdavant de la FundaciÃ³ i l'Arxiu Pedrolo hi ha Adelais de Pedrolo, que malda perquè el llegat de l'escriptor pugui ser finalment inventariat, classificat i posat a disposiciÃ³ dels estudiosos. Adelais comenta que "entre els papers inÃ©dits del pare hi ha un llibre sobre un dia de la meua vida quan encara no tenia l'any; me'l va regalar quan vaig fer 15 anys i de moment me'l reservo per a mi".

Adelais de Pedrolo Foto: Ara.cat

Construir una literatura

L'autor del llibre mÃ©s venut de la literatura catalana (?El mecanoscrit del segon origen') i probablement l'escriptor mÃ©s censurat per la dictadura Ã©s, en paraules d'Adelais, "un monstre de les lletres" i un "veritable home-orquestra", rebla Abrams, que afegeix: "Era un autor inquiet i canviant, un autor proteic, camaleÃ³nic, amb una ambiciÃ³ literÃria encaminada a assolir la totalitat". L'escriptor i estudiÃ³s de Pedrolo, Jordi Coca, opina que "Pedrolo no volia escriure unes obres, sinÃ³ construir tota una literatura. Volia aportar a la nostra literatura allÃ³ que li mancava". Aquest va ser, per al novel·lista LlorenÃç Capdevila, "el seu compromÃs -militant-- amb la normalitzaciÃ³ de la literatura catalana, a la qual va incorporar tota mena de temes i novel·listes estrangers". Efectivament, a mÃ©s de contista, novel·lista, dramaturg, poeta, memorialista i articulista, Pedrolo va traduir al catalÃ Henry Miller, Jean-Paul Sartre, Harold Pinter, Lawrence Durrell, William Faulkner, Malcom Lowry, entre molts d'altres, i va dirigir la col·lecciÃ³ 'La cua de palla', porta d'entrada dels autors mÃ©s importants de novel·la policÃica.

Segons Adelais, "totes les seves obres, siguin del gÃnere que siguin, sÃ³n crÃòniques realistes d'una Ãpoca i reivindicacions de les llibertats personals i col·lectives". En altres paraules, Coca ve a dir el mateix: "Intenta retratar al mÃxim possible el moment que li va tocar de viure, amb les contradiccions del seu temps i els neguits de la gent, de tot allÃ³ que no la deixa ser lliure". Pedrolo, que se sentia un home lliure, traslladava en els seus personatges la seva recerca permanent i sense lÃmits de la llibertat. Aquests personatges que, angoixats davant la mort i la falta de llibertat, "no sÃ³n una abstracciÃ³, sinÃ³ homes i dones que, desprÃ©s de patir una guerra i una llarga postguerra, lluiten contra les fronteres exteriors i interiors". I posa com a exemples d'aquestes Ãltimes la moralitat convencional, la rutina i la manca de coneixements. D'aquÃ que Pedrolo, segons el mateix Coca, "lluitÃs escrivint per eixamplar al mÃxim la seva idea de la llibertat". Que hi lluitÃs literÃriament, defugint modes i clixÃs, renovant tÃcniques i obrint finestres a temes tabÃ, com el

de l'homosexualitat, tractat ja en una novel·la de 1959, 'Un amor fora ciutat', i també personalment, ja que sempre va viure enfrontat al sistema que li impedia expressar-se en la seva llengua i en llibertat. Per això va utilitzar la literatura com a arma de combat. Sobretot a través dels articles, sempre àcids, reivindicatius i punyents. Per a Adelais, "el que escriu procedeix del seu disgust i la seva ira com a súbdit colonitzat d'un imperi, que nega la justícia social i totes les llibertats, i no pas necessàriament d'una necessitat artística". En l'obra de Pedrolo, l'home precedeix l'artista. Un home que "s'interroga sobre tot: la solidaritat humana, el conformisme, l'afany de revolta, la incomunicació, la mort..." i que ho fa des d'un posicionament personal molt clar i definit: "El meu pare era radicalment ateu, radicalment antimilitarista, radicalment anticapitalista, radicalment antiautonomista i mai no va tolerar el pensament submís".

Anna Crespo

Per què avui no es llegeix Pedrolo?

Vint-i-cinc anys després de la seva mort, bona part de les seves obres són introbables i poc llegides, tot i l'èxit de llibres com *El mecanoscrit del segon origen*, recentment traslladat a la pantalla per Carles Porta i Bigas Luna, amb el títol de 'Segon origen'. Coca ho atribueix a diversos factors. En primer lloc, al fet que "llegir Pedrolo no és fàcil ni còmode, a causa d'alguns plantejaments tècnics complicats i de personatges i situacions complexos". També hi ha contribuït "la falta d'una crítica acadèmica suficient i una aposta decidida per part de les institucions del país". En aquest sentit, Coca es mostra altament crític: "Devem ser el país europeu on, tot i les pretensions de convertir-nos en un estat, la població té un desconeixement més gran de la seva història i la seva literatura". I es dol que, a banda d'ignorar Pedrolo, "la gent tampoc no llegeix Tísner, la Capmany, els contes de Sarsanedas, Perucho, Blai Bonet...".

Al costat d'un Pedrolo de lectura més costosa hi ha un altre Pedrolo, més planer i igualment interessant. Jordi Coca recomana 'Cops de béc a Pasadena', escrita amb molt sentit de l'humor, i Joan Badia aconsella al lector novell començar per obres policiaques del tipus 'L'inspector fa tard' i 'Balanç fins a la matinada'. Als joves lectors, Capdevila els recomanaria, a banda d'*El mecanoscrit del segon origen*, els relats de ciència-ficció 'Trajecte final', i als lectors més madurs, 'Cendra per Martina'. Tots ells coincideixen a considerar les novel·les del cicle 'El temps obert' com l'obra més innovadora i irreplicable, adjectius que també escauen a l'home i a l'escriptor, ja que, segons afirma Badia, "Pedrolo serà sempre un referent per a molts de nosaltres, no solament pel seu testimoniatge com a persona al servei del país i la literatura, sinó també per l'obertura de fronteres mentals i models literaris".

Entre un munt de quartilles que l'escriptor va deixar inèdites, hi ha un text on explica com li agradaria ser recordat. D'aquest text, que Adelais anomena testament vital, reproduïm un paràgraf que ens dona la mesura exacta de l'home íntegre i compromès que fou Manuel de Pedrolo: "En la nostra condició de catalans, de poble tan repetidament maltractat pels atzars de la història, tots sabem que només hi ha una manera d'ésser lliure i d'ésser just: ser conscients de nosaltres mateixos i no permetre que mai se'ns arrabassi aquesta consciència, perquè l'home que es renega ja no és ningú per a decidir i les seves obres ja no li pertanyen: ha perdut tot sentit de la responsabilitat. Per això sóc i vull seguir essent un escriptor català, i en aquest concepte poso tot el meu orgull. Vull ésser responsable i que la meua obra, constructiva o destructora, respongui per mi". Com diu Adelais, "tota una declaració de principis".

Foto: papasseit.cat

